

Još jedna značajna obljetnica

“Hrvatski pedagogijsko-književni sbor potvrđen je visokom našom vladom rješenjem od 30. Rujna 1871., broj 7409/2331. Tim se je spunila želja nesamo osnivačica istoga sora, već ujedno i ukupnoga učiteljstva našega. Naravska je da je društvu zadaća ogromna: nu uvjereni smo, da si neokalja imena” – piše u *Napretku*, br. 15. od 1. listopada 1871. god. (str. 8) njegov tadašnji urednik i vlasnik Skender Fabković, ujedno i jedan od osnivača *sbor*a. I eto nas danas, neokaljana imena do 140. rođendana i **Medalje Grada Zagreba** u znak priznanja za dosadašnji rad. Medalju možete već sada vidjeti na našim mrežnim stranicama, a sva prateća zbivanja opisat ćemo u idućem broju. Ovaj broj, kako se priliči, započinjemo člankom sadašnjeg predsjednika HPKZ-a **Nevia Šetića** o brojnim izazovima s kojima se Zbor suočavao u proteklim godinama. Naravno, u ozbiljnom se članku ne priliči pisati o aferama, ali u nastavku teksta spomenutog na početku lijepo piše da “k poviesti istoga društva spada i ovo, da je visoko kr. ugarsko financijalno ministarstvo odobrilo bilo 29. Travnja 1871 br. 16071 bez opazke program za dozvolu lutrije naše; u tom programu glasi točka 6 ovako: “od pojedinih serijah nerazprodane srećke igraju na korist međjutim se osnovat imajućega pedagogijsko-literarnoga društva; ako se to nepostigne, na korist “Učiteljske Zadruge”. Pedagogijsko-književni sbor jest potvrđen; dakle svim pravom sav lutrijski dobitak jest njegov i ničiji drugi. Pa ipak opet se je našla rovarska duša, koja se je usudila visokoj našoj vladi podnieti pismenu molbu, da izradi, neka bi se liepa ta sbirka većinom oduzela društvu i porazdielila raznim školam. Taj rovar usudio se je mamiti visoku vladu na tanak led, da najme izreče odsudu proti odluci vis. kr. ugarskoga ministarstva; htjeo je napokon uvjeriti našu vladu, da je ona dala novaca za lutriju, gdjeno svako razumno stvorenje znade, da se lutrija sama uzdržala razprodajom srećaka. I ova valja jer će se barem naša vlada uvjeriti o nečistu poslu spletkara, kojemu nije ništa sveto na zemlji.” *Samo mijena vječna jest* – reče Heraklit dok još nije znao da je vječna još (barem) i spletk

E sad, ako se pitate kako to da HPKZ slavi tek 140. rođendan kad *Napredak* izlazi već pune 152, evo tajne: Stjepan Novotny, jedan od osnivača, vlasnik i prvi urednik *Napretka*, zbog zdravstvenih je razloga 1866. godine sve prepustio Sken-deru Fabkoviću. Šest godina kasnije i on je počeo pobolijevati (valjda to nema veze s uređivanjem *Napretka*) te je napravio ugovor s HPKZ-om... (ako vas zanimaju detalji, i prateće spletko, prelistajte digitalizirane primjerke *Napretka* na stranicama Nacionalne i sveučilišne knjižnice: <http://dnc.nsk.hr/Journals/Default.aspx>).

Osim ovog uvodnog, još dva članka u ovome broju okrenuta su povijesti. **Jelena Baran, Ivana Dobrotić i Teo Matković** pišu o razvoju institucionaliziranog predškolskog odgoja u Hrvatskoj: od nahodišta, sirotišta i sabirališta za nezbrinutu djecu s početka 15. st. do vrtića i jaslica u postsocijalističkom razdoblju (afere i skandali se također ne spominju). Kad ih već ja spominjem, zanimljivo je kako u trenutku zbivanja postaju dominantni sadržaj svih napisa o predškolskom odgoju (ili čega god) no kad se gleda unatrag: sve same bezlične brojke i fakti. Kao i današnji izvještaji o radu škola: dosadno do boli. Za razliku od zapisa iz starih školskih spomenica, pa i starih članaka, naravno i iz *Napretka*. Neke takve ali ne baš toliko stare tekstove koristile smo **Štefka Batinić** i ja pri pisanju povijesti hrvatskoga srednjega školstva u razdoblju od 1918. - 1941. U članku se opisuju zbivanja u školi toga doba - nastojanja da se popravi "današnja poslijeratna raspojasana mladež"... i sve ono što je ta nastojanja pratilo u širim prosvjetnim i društvenim krugovima.

Slavica Blažeka Kokorić, Maja Laklija i Ivanka Jutriša pišu o usamljenosti djece niže osnovnoškolske dobi. Da, dobro ste pročitali: usamljenost djece niže osnovnoškolske dobi! Istraživanje koje su provele pokazalo je da je doživljaj usamljenosti značajno veći kod djece koja imaju niži školski uspjeh, čiji su roditelji nezaposleni, te koji imaju više od četvero braće i sestara. Eto, za očekivati je da će u obitelji s više djece ta djeca imati niži školski uspjeh, ali da će biti i usamljeniji, osobito kad su im još i roditelji nezaposleni, čini se neobičnim. No eto, nema greške.

Vesna Bjedov i Ana Kalauz iskoristile su *Strah u Ulici lipa* Milivoja Matošeca kako bi prikazale korelacijski odnos književnosti, hrvatskoga jezika i jezičnoga izražavanja te uporabu književnoga diskursa kao lingvometodičkoga predloška. Uglavnom, učenici su imali dvosat za pamćenje, a ja sam se, čitajući ovaj zanimljiv članak, prisjetila svoje prve slikovnice: Milivoj Matošec: *Izgubljeni robot*. Uz nju sam otkrila radosti čitanja, možda zbog nje i zavljela SF... *Vi se sjećate tog robota?!* – u nevjerici me pitao Milivoj Matošec kad je puno godina kasnije došao u posjet OŠ *Ljudevit Gaj* u Mihovljanu u kojoj sam netom počela raditi. *Uvijek sam mislio da se ta slikovnica nije nikome svidjela* – nastavio je pričati sav ozaren, maltene kao da sam priopćila kako sam mu pronašla nestalo dijete...

I u ta doba, školski je pedagog bio *Katica za sve*. Međutim, kad u članku kolegice **Nikole Vukovića** vidim kojim sve izazovima treba odgovoriti školski pedagog danas, nekako mi nije žao što sam danas u školi samo gost. Ili sam zaboravila? Motivacija učenika, razvoj individualnosti, stvaranje identiteta škole, organizacija rada u suvremenoj školi, organizacija stručnog usavršavanja u školi, timski pristup radu, poticanje učenika na uspjeh, razvijanje smisla za inicijativu i poduzetništvo, kreativnost, inovativnost, informatizacija (e, za to nisam znala, a ni poduzetništvo se baš nije spominjalo kao takvo). S time je u vezi i članak **Sanje Baste** i **Diane Mešić**. Ove dvije voditeljice županijskog stručnog vijeća učitelja razredne nastave pišu o ulozi toga vijeća u stručnom usavršavanju i profesionalnom razvoju učitelja – uz napomenu da je to tek jedna od razina usavršavanja. Učitelji se usavršavaju i sami, praćenjem i čitanjem stručne literature, na razini škole im to obično organiziraju školski pedagozi, a na državnoj razini “Agencija za odgoj i obrazovanje, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (i ostala ministarstva), fakulteti, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje te međunarodne institucije”. Vjerujem da se pri planiranju i programiranju stručnog usavršavanja učitelja vodi računa i o njihovoj psihološkoj dobrobiti, tj. sreći. A što je to što učitelja čini zadovoljnim i sretnim pročitajte u članku **Sanje Mihaliček** i usporedite sa svojim iskustvima. Vedro razredno ozračje sigurno će se naći i na vašem popisu. Neku ideju o tome kako ga poticati (i) glazbom možda ćete dobiti u članku **Jasne Šulentić Begić** i **Božice Špoljarić**. Kologice, naime, govore o mogućnostima primjene glazbenih aktivnosti (slušanje skladba i pjesama, pjevanje pjesama, izvođenje pjevanih glazbenih igara te plesanje) Provedeno istraživanje pokazalo je da se takve aktivnosti najviše pojavljuju na satovima prirode i društva, a na satovima matematike ih uopće nema. Služe u motivaciji za temu sata, kao motivacija za razgovor, za opuštanje te kao zvučna kulisa.

Vesna Svalina i **Milan Matijević** su također istraživali u području glazbe - s učenicima prvog i drugog razreda osnovne glazbene škole. Pokazalo se da je moguće i već tako malu (darovitu) djecu uključivati u različite produktivne glazbene aktivnosti. Dakle, ne samo da sviraju, nego su u stanju i improvizirati i na glasoviru kreirati manja glazbena djela. Za nadati se da ta djeca ipak svo svoje (slobodno) vrijeme ne sjede za glasovinom, već da se uspijevaju baviti i drugim tjelesnim aktivnostima prilikom kojih ne sjede. Naime, **Marko Badrić** i **Ivan Prskalo** ustanovili su da djeca i mladi većinu svoga slobodnog vremena provode pred ekranima svojih televizora ili računala. Kod djece je udio tjelesne aktivnosti u slobodno vrijeme nešto veći nego kod mladih, a isto tako, dječaci i mladići više su tjelesno aktivniji u slobodno vrijeme od djevojčica i djevojaka.

Tjelesna se aktivnost često povezuje sa zdravljem. Moguće je da postoji i veza s nadom i optimizmom... **Zora Raboteg-Šarić**, **Marina Merkaš** i **Martina Maj-**

ić utvrdile su značajne razlike u izraženosti optimizma adolescenata s obzirom na odgojni stil roditelja. Adolescenti autoritativnih majki optimističniji su u odnosu na adolescente koji svoje majke procjenjuju autoritarnima. U odnosu na vršnjake koji svoje očeve procjenjuju autoritarnima, adolescenti permisivnih i autoritativnih očeva imaju više pozitivnih očekivanja od osobne budućnosti. Što reći nego da se ponovno pokazuju dobri autoritativnog roditeljstva: ljubav treba pokazati, ali treba se znati i tko je roditelj a tko je dijete, i što se smije a što ne smije.

Na kraju su prikazi dviju knjiga. Andrea Fajdetić piše o knjizi *Primjereno svima – uključivanje djece s oštećenjem vida u sport* koju je uredila Javorka Milković, a Franka Krajnović nam prikazuje knjigu Paula Ashwina *Analysing Teaching – Learning Interactions in Higher Education* (Analiza interakcije poučavanja i učenja u visokom obrazovanju. Imamo i prigodnu osmosmjerku (nema ekstrinzične nagrade) koju je prigodno složio **Duško Tadić** iz Matematičko enigmatškog društva.

Kako je ovo posljednji broj u ovoj godini, završavamo pregledom sadržaja cijelog godišta i – toplim blagdanskim željama.

Dubravka Miljković